

WE HOOPTEN DIT NOOIT MEER MEE TE MAKEN...

interview met Henry Demeyer en Simonne Danneels.

St. Kruis, een huis in de rij van zoveel eerdere huizen. Niets onderscheidt dit huis van zijn burens, behalve dat er een vredesaffiche voor het raam hangt. Niets doet vermoeden dat hier mensen wonen die tijdens de jaren van de bezetting de duits de daver op het lijf joegen. Maar ja, de oorlog is allang voorbij, de nazi's een bijna vergeten gesel. De crisis slaat toe, vreemdelingen dienen als zwart schaap en Martens zwaait de volmachtscepter. Herhaalt de geschiedenis zich?

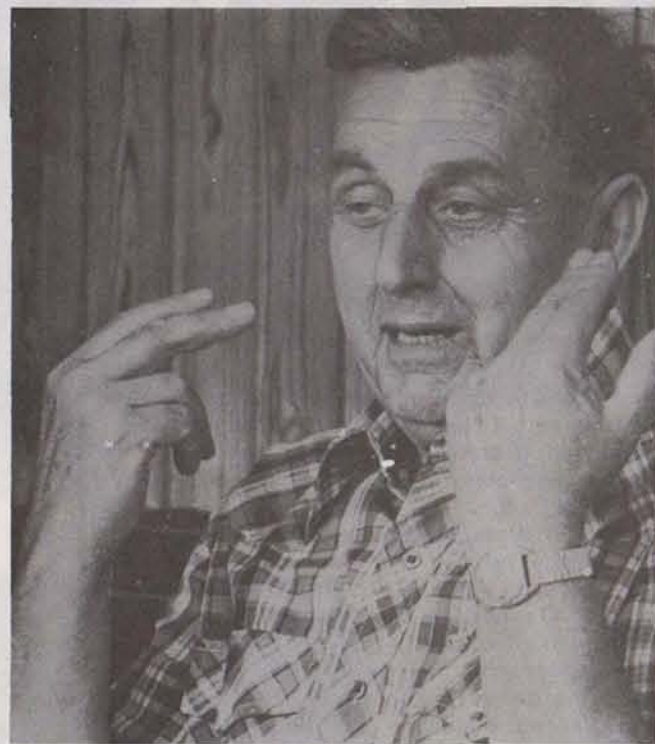
Henry Demeyer, Simonne Danneels, twee mensen die 'het' actief beleefd hebben. De opkomst van het fascisme, de grote crisis uit de dertiger jaren, de burgeroorlog in Spanje, de Nazi-bezetting, de weerstand, de bevrijding. Twee mensen die nooit teruggeschrokken hebben voor engagement, zelfs als dit engagement hun dood kon kosten. Een voorbeeld misschien voor wie vandaag moedeloos uit zijn zetel zit te jammeren dat alles zo slecht gaat en verzet niet baat??

Henri, vertel eens kort hoe jij bij het verzet geraakt bent?

Henri: Ik was toen allang actief. Eerst was ik beland bij de syndikale jongeren, daarna evolueerde ik naar de Rode Valken. In die periode, voor de oorlog, organiseerden we avonden rond het fascisme, rond Dolfuss (1), concerten met Ernst Busch.

Simonne: Het was echt opvallend hoeveel volk zulke avonden bezocht. Nu geraken de mensen niet meer weg van hun IV.

Henri: Dan kwam de oorlog. In het begin verspreidde ik **Morgenrood**, het illegale blad van de BSP. Eerder toevallig maakte ik kennis met de **Rode Vaan**. In de Rode Vaan stonden me de oproepen tot gewapend verzet, maar vooral het pleiten voor een eenheidsfront tegen het

fascisme erg aan. Ik zocht dan ook contact met de KP, alles in volstrekte klandestiniteit wel te verstaan. En via de KP ben ik beland bij het partizanenleger. Niet van dag op dag natuurlijk. Het begon met inlichtingen verschaffen en toen ik mijn betrouwbaarheid bewezen had vroegen ze me of ik bij de partizanen wou komen.

Simonne: Ik begon met te militeren bij de Rode Valken. Niet dat die zo links waren. Ik herinner me dat in Oostende enkele leden werden uitgesloten omdat ze kommunist waren. Dat ik later bij de KP en vooral bij de partizanen belandde ligt in feite aan hen. We kenden elkaar via de activiteiten van de Rode Valken. Toen Henry een koerierster nodig had voor zijn activiteiten bij het partizanenleger dacht hij aan mij. En ik was onmiddellijk akkoord. Waar Henry bij de KP ging wegens hun pleiten voor een eenheidsfront, vond ik de KP vooral

aantrekkelijk omdat zij duidelijk en onverbloemd opriep tot gewapende weerstand.

Jullie serieuze verzet begon dus vanaf jullie lidmaatschap van de KP?

Henri: Nee, zeker niet. Op mijn werk, een scheepswerf, lag ik mee aan de basis van een staking. Ik zei mijn werkmakkers wel dat de staking op het werk zelf moest gebeuren. Dus gingen we niet naar huis, noch zaten we op kafee, maar deden we in feite een kleine bedrijfsbezetting. Dat duurde zo'n drie dagen en toen dwong de Feldgendarmeerie ons met het geweer in de rug het werk te hervatten. Ik en een drietal anderen werden opgepakt als aanstokers. Gelukkig voor ons was de feldgendarmeerie de Gestapo niet. Hier in Brugge was de behandeling zelfs zeer menselijk. We zaten vier dagen vast, werden ondervraagd, maar bij mijn weten is er geen enkele klap gevallen. De kommandant van de gendarmen kon niet geloven dat een jonge snuiter als ik aanstoker van de staking was. Hij was ervan overtuigd dat ik naar voren geduwd was als dekmantel voor anderen.

Wat was je taak bij de KP?

Henri: Eerst was er de oprichting van de Revolutionaire Volksjeugd. Dat was een samenraapsel van progressieve jongeren, die iets wilden doen tegen de bezetting. We hielpen bij het op poten zetten van de organisatie, bij het vormen van de leden. Maar zodra de boel wat draaide lieten we de zaak aan de jongeren zelf over.

Daarnaast waren er de syndikale strijdkomitees. Dat waren syndikale kernen, voornamelijk actief binnen het bedrijf rond syndikale eisen. Die leverden goed werk, maar de actieve militanten waren voor geen cent zeker van hun leven. Staking werd beschouwd als sabotage tijdens de nazi-bezetting.

Waaruit bestonden de akties van het gewapend verzet?

Henri: Vooral uit het saboteren van de transporten. Maar het gebrek aan materiaal was schrijnend. Als ik zie over hoeveel wapens het verzet in Afghanistan beschikt, en ik vergelijk dat met onze wapens, dan kan ik alleen maar konkluderen dat de geallieerden ons verzet niet belangrijk vonden.

Simonne: De sabotage gebeurde vooral 's nachts, maar ik herinner me dat we ook op klaarlichte dag eens een trein deden ontsporen. Het betrof hier immers een belangrijk transport. Maar het doen ontsporen van een trein is een omslachtig karwei. In het begin veroorzaakte ons werk vertraging, maar geen echte schade. De uitvoering van een karwei duurde verschillende dagen. Eerst de bouten loswrikken en geöliefd terug indraaien. Om dan, als een belangrijke trein gesignaleerd werd, in een mum van tijd die bouten te verwijderen.

Henri: Het was wel zo dat de Duitsers maatregelen namen. Dag en nacht werd er langs de spoorlijn gepatrouilleerd door de spoorwepolitie. En wapentreinen werden dikwijls vooraf gegaan door burgertreinen. En vermits het principe van de partizanen was dat de burgers geen schade mochten lijden van de akties, bezorgde deze taktiek ons wel de nodige kopbrekens. Maar toch, als ik denk wat wij deden met ons weinige materiaal en ik vergelijk dat met het eerder geringe effect dat de geallieerde bombardementen hadden, dan vind ik het verdomd jammer dat de geallieerden ons zo weinig wapens bezorgden. Dju toch, als we gewoon dynamiet hadden gehad.

Laat ons even terugkeren naar de periode voor de oorlog. Jullie spreken vooral over socialistische agitatie tegen het opkomend fascisme. Hoe zat dat bij de katholieken?

Henry: Och, daar bestond bijna niets. Integendeel, in de kerken werd er gepreekt ten gunste van Franco. Er werd altijd gejammerd over de zogezegd vermoorde nonnen en priesters, maar over de miserie van de verkozen burgerregering werd niet gerept. Neen, voor de oorlog was er zeker geen sprake van katholiek georganiseerd protest tegen het fascisme. Wat niet wegneemt dat tijdens de oorlog diverse katholieken in het verzet beland zijn.

De kommunisten zetten voor de oorlog, naar aanleiding van de Spaanse burgeroorlog, organisaties op als Rode Hulp en Internationale brigades. Wat deden de kommunisten hier in de streek?

Henry: Ik zei het al, ik kende geen enkele kommunist. Of toch. Eén! Dat was er wel één die dronk en zijn werk verwaarloosde. En daar kan ik niet goed tegen. Ik vind dat een progressief zijn werk goed moet doen. En op zijn werk een vertrouwensbasis wekken, om des te beter te kunnen ageren.

Werd er nooit gepoogd een brede massa-basis tegen het fascisme te creëren? Zoiets als de brede beweging tegen de kernraketten nu.

Simonne: Je kan deze periode op dat gebied niet vergelijken met toen. De verzuiling was veel erger. Een katholiek sprak niet met een socialist en omgekeerd. Samenwerking was echt niet mogelijk tussen verschillende, ideologische organisaties. Ik betreurt dat wel, maar het was nu eenmaal zo.

Jullie organiseerden vooral info-avonden en animatie n.a.v. de fascistische opkomst. Gebeurde er ook iets concreet, iets zoals het sturen van hulp of mannen naar de democratische krachten in Spanje?

Henry: Neen, we inviteerden sprekers en vluchtelingen (zoals Ernst Busch), we manifesteerden, hoewel ik niet meer zeker durf zeggen of het de socialistische beweging was die dergelijke manifestaties organiseerde. Maar iets concreet... (M.B. zegt iets over de Rode Vloot (3))... Oh ja, de Rode Vloot. Ja,

dat was in Oostende. Die smokkelde wapens en andere hulp naar het democratisch front in Spanje. De kommandant van die vloot is zelfs gearresteerd, juist wegens die smokkel.

Ook vandaag manifesteren weer groepen fascistten. Zijn jullie akkoord met degenen die zeggen dat de fascistten van de straat gehouden moeten worden?

Henry; Ik zou zeggen, ben je sterk genoeg, doe dat dan. Anders gebruik je andere middelen. In Brugge manifesteerde het Verdinaso door de Hoogstraat en wij waren te zwak om er iets tegen te doen. In Leuven daarentegen hielden we de fascistten van de straat.

Wat doe je met het recht op meningsuiting, zelfs voor fascistten?

Henry; Zo iemand als Bob Cools in Antwerpen heeft ongelijk volgens mij. Als die een betoging van de VMO toelaat moet je daartegen protesteren. Vooral als zo'n burgemeester socialist of syndikalist is. Dan kan je via de vakbond of via de SP protest laten horen. Met meer effekt dan één dag te vechten.

Maar bestrijd je het fascisme door het te verbieden? En vormen volmactsregeringen geen groter gevaar dan zulke fascistische groupuskules?

Henry; Ja, dat is zeker. Wacht ik heb hier nog een tekst liggen van Leopold II waarin deze ook pleit voor een sterke regering met meer bevoegdheid voor de uitvoerende macht. (Henry leest een tekst voor waarin Leopold II duidelijk pleit voor wat Martens nu in vagere bewoordingen voorstaat). Ik ben bang als we nog eens vier jaar een regering à la Martens hebben, dat de arbeidersbeweging zwaar zal lijden. Prioriteit moet het verdwijnen van regeringen à la Martens staan. Kijk, in de Rode Vaan las ik een standpunt van de Britse KP over Thatcher. Dat het hoofddoel van elke demokraat het verdwijnen van Thatcher moet zijn. Achter zo'n standpunt sta ik volledig.

Dus jij pleit voor een bundeling van socialistten, kommunistten, kristenen, partijlozen met als enig doel het verdwijnen van Martens?

Henry; Zeker, een bundeling van alle krachten. Dat neemt niet weg dat je je bondgenoten mag

wijzen op eventuele foutieve standpunten, dat moet zelfs. Maar een eerste objektief blijft het verdwijnen van Martens. Daarna kan je nog zien. Maar nog eens vier jaar Martens, ik zei het al, dat wordt een ramp.

Terug naar de tweede wereldoorlog. Stalingrad is niet bezweken voor duitse druk, in Normandië landen de geallieerden. De bevrijding is in zicht. Hoe ervaren jullie dat?

Henry; Ik heb de bevrijding in Brugge niet meegemaakt. Ik was gevangen te Brussel.

Simonne; Ik ook niet, ik zat ook te Brussel als koerierster.

Henry; Toen ik terug kwam, drong een betere organisatie van de partizanen zich op. Ik verzamelde een deel mensen rond me en gaf hen opdrachten: het bewaken van huizen, het patrouilleren... Wat opviel is dat sommigen betaling vroegen voor dit engagement. Terwijl ik vier jaar lang mijn leven voor niets op het spel gezet heb. Een van onze eisen was dan ook opname in het belgisch leger met soldij.

Simonne; In Brugge liet de weerstand zich veel

SULAMITH

een triptiek

Mark Braet

1

Ze doorreizen een landschap,
doorsnijden en proeven het
: de zilte smaak van de traan,
de donkere kreet van wie sterft.

Nee, wellicht, wellicht
hadden ze moeten pogen
stil te staan, maar dat is een dwaasheid
want alles beweegt,
ja, alles beweegt en verandert.

Een droeve muziek reisde mee,
maar ze wisten het niet.
Nee, nog wisten ze niet
hoe het worden zou later.

Zo reisden ze, lief
voor mekaar, goed
en bedachtzaam, zacht, zacht.
Zo hoopten ze maar.

Is dit dan het eindpunt
: wegen die dicht zijn,
en pijn die zich opent,
zich oplost in gas
als bruisend blauw water.

Dit komt straks nog, ach ja,
dit komt nog, wat later.

2

In een groot boek moet nu haar naam
vermeld staan: statistiek van
zoveel doden zoveel kubieke meter gas
en de onoverzienbare bergen
van schoenen en engelenhaar.

Ze moet gegaan zijn tussen de barakken,
ze moet een tijdje in de rij hebben gestaan,
mooi en naakt, gereed zich door
het blanke water te laten omhelzen.
Naast haar, voor haar, achter haar,
zullen anderen gestaan hebben, ook kinderen,
een stukje zeep strelend en geduldig
: gelief u vooral niet te haasten.

Ze zal de betonnen kamer betreden hebben,
verbaasd omdat plafond en muren
door vingernagels zozeer zijn gewond.

Voordien was ze uit Brugge weggevoerd,
uit Amsterdam en Warschau, met het lied
van de trein en de gewapende kreten
van soldaten zo donker.

Ze moet de eerste geweest zijn
die het blauwe gas heeft geproefd,
ontsteld om het gehuil
van de kinderen, vooral
van de kinderen.

Wellicht zal ze aan mij hebben gedacht,
even aan de andere vrienden
en zwakjes aan het verduisterde Brugge.

In het museum moet nu haar groene
manteltje liggen, de zwarte schoenen
die ze kocht in de Steenstraat, haar
haren van as toen ze as werd .

Sulamith, Sulamith, hoe kan ik
je helpen, hoe kan ik vergeten dat
de dood een meester uit Duitsland was,
dat je nu leeft in de tederste wolken.

Elke dag legt men bloemen, zo mooi,
zo geurend in de donkere holte
van de oven waarin je verschroeide

: vergeef me, vergeef me, dat ik niet
in je plaats kon gaan.

3

Ik ben niet tot hier gekomen
als een vraagteken op zoek
naar wat ik nog niet wist,
noch om de verschrikkelijke echo te horen
van de schreeuw van die enkele dag
of van iedere dag en iedere nacht.

Ook niet op zoek naar de zwarte schoenen
die ze kocht in het jaar 43,
noch speurend naar een vlekje groen
dat haar manteltje zou kunnen zijn
tussen duizenden flarden stof,
of een verpulverd bot
in de zwarte mond van de oven.

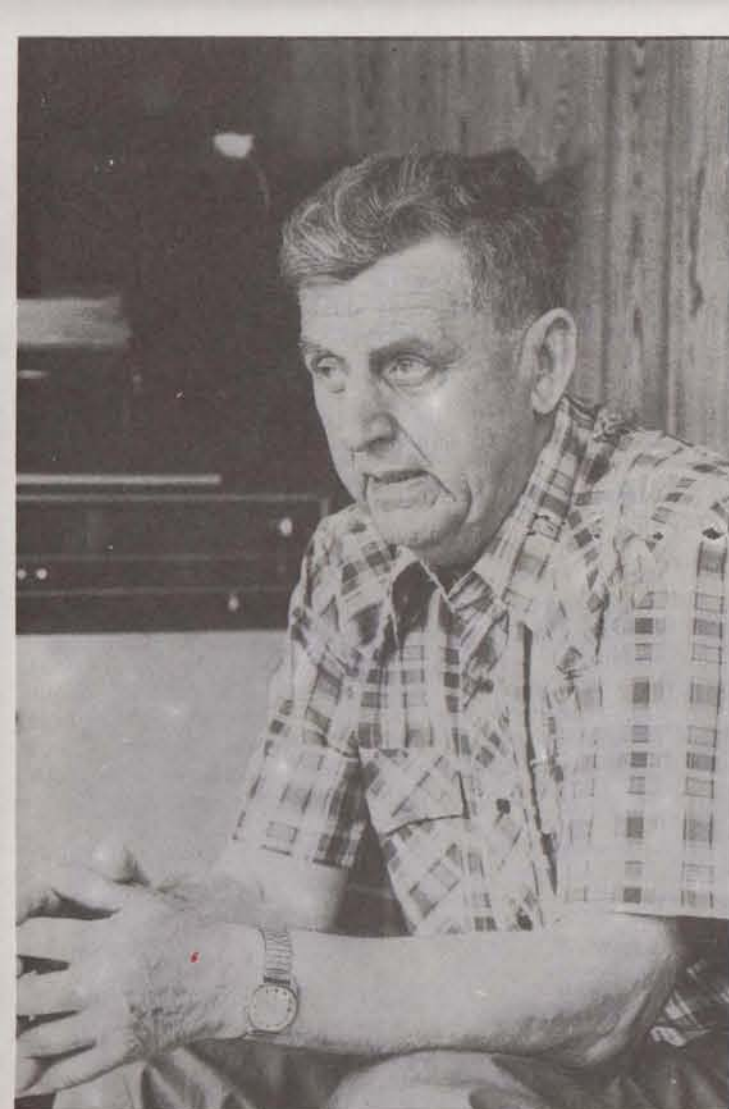
Maar om het gefluister van stemmen te horen,
om te voelen of iets zachts
hier mogelijk bleek en kon overleven,
of geen afdruk bestaat van een kus,
schaduw van een hand die nog streelde
vooraleer vuist te worden, steen en as,

lichtbron van oog als helder water.

Sulamith is ontleend aan het gedicht
'Todesfuge' van Paul Celan en heeft betrekking
op haar die in de loop van 1943 tijdens de 2de
golf van arrestaties te Brugge werd aangehouden
en omkwam in het uitroeiingskamp van Auschwitz
in de zomer van 1944.

Het middenstuk van deze triptiek werd opgenomen
in de bundel 'Onbewoonbaar verklaard'
uitgegeven bij Paris-Manteau in 1972 terwijl
het eerste deel geschreven werd in de loop van
1983 en het laatste na de terugkeer van de
auteur uit de Volksrepubliek Polen september
1984.

te veel doen. We waren toch de baas zeker. Wie had het verzet tegen de Duitsers volgehouden. Wij! En de burgemeester wou de weerstand een eigen hoofdkwartier ontnemen. Mijn standpunt was dat we ons niets van zulke orders moesten aantrekken.

Hoe ervaren jullie de gedwongen ontwapening van het verzet?

Henry: Schandalig. Ik herinner me nog de grote betoging in Brussel waar van op de daken van het parlement op ons geschoten werd. Wij, die ik weet niet hoeveel risico's genomen hebben om te helpen bij de bevrijding van België. Maar de burgerij was bang voor ons. Ons progressief engagement, onze simpatie voor kommunistisch Rusland. Vandaar dus die eis om ons te ontwapenen. In de gendarmerie te Brugge kreeg men trouwens een fikse premie als men zijn wapen inleverde. De partizanen vormden een gevaar voor de bourgeoisbelangen. We hebben ons

laten ontwapenen. We konden niet anders. De Duitsers waren een tegenoffensief begonnen dat indien het slaagde, vele tienduizenden het leven zou kunnen kosten. Moet je dan beginnen te vechten in eigen land, achter het front? We hebben toegegeven om het leven te redden van talrijke geallieerde soldaten die anders wellicht ingesloten waren geraakt.

En dan kwamen er kommunisten in de regering. Waren jullie tevreden over hun prestaties?

Simonne: Ja, ze deden het goed. Maar ze kregen te weinig tijd.

Henry: Lalmand organiseerde de ravitaillering en de rantsoenering. Hij deed dat prima, luisterde naar de mensen om de situatie te kennen. En Borremans voerde de achtendertig urenweek in. Ja, het is spijtig dat de KP zo kort in de regering heeft gezeten. Want de KP-ministers hebben in de korte, hun toegemeten periode veel werk verricht voor de gewone mens.

Tot daar het interview. Misschien een slotwoord?

Henry: Ja, dat ik nog altijd hoop op een wereld waar de mensen vrij hun gedacht kunnen zeggen of schrijven, vrij zich kunnen uiten zonder dat ze daarvoor gestraft worden. Daar heb ik altijd voor gevochten. Daar blijf ik voor streven.

1) Engelbert DOLLFUSS (1892-1934): Uiterst rechtse politicus en katholiek fanalicus uit Oostenrijk. Hij streefde naar een fascistische orde. Wel stond hij vijandig tegen het nazisme en zocht bescherming bij Mussolini. Toen Dollfuss in maart 1933 als regeringsleider niet langer meer over een parlementaire meerderheid beschikte, pleegde hij een fascistische staatsgreep.

2) De Rode Vloot: gewone vissersvloot, die werkte op coöperatieve basis, en instond voor de bevoorrading van socialistische coöperatieven. Haar betere werkvoorwaarden oefenden een invloed uit op de rest van de visserij.

Klik, het interview is gedaan, de bandopnemer opgeborgen. Juist dat moment kiezen Simonne en Henry voor enkele belangrijke dingen te zeggen. Voor hen is de regering Martens een nederlaag. Want ze zien terugkomen waar ze altijd tegen gestreden hebben. Werkloze jongeren, die zonder toekomst op straat rondlopen, een herlevende vreemdelingenhaat. De regering die weer grijpt naar volmachten. En bovendien een nieuwe oorlog voorbereidt met de plaatsing van raketten. Toen de oorlog gedaan was, de nazi's overwonnen dachten Henry en Simonne rustig aan een betere wereld te kunnen werken. Maar het lijkt erop dat zij niet kunnen rusten. Dat de strijd van gisteren die van vandaag wordt. Hebben ze dan alleen maar geleden opdat alles zich kan herhalen???

B.D. en M.B.

ROND D'HALLETORRE wordt - voorlopig - nog altijd gratis verspreid in beperkte oplage. Is een werkmakker, buurman, of vriend(in) geïnteresseerd, of verandert jouw adres, stuur dan volgende invulstrook in:

NAAM: _____

ADRES: _____

TEL: _____

wenst Rond D'Halle Torre te ontvangen.

Opsturen naar: Rond D'Halle Torre, Baron Ruzettelaan 253, 8320 Brugge

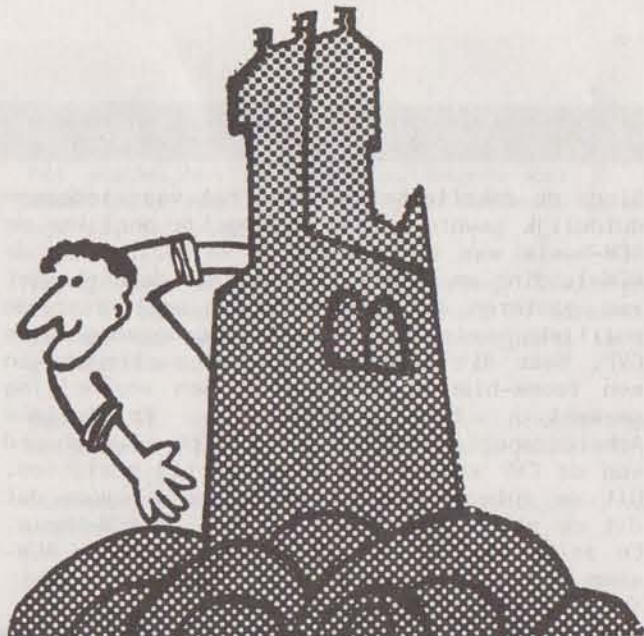

DRIEMAANDELIJKSE UITGAVE
Jaargang 1985 - Nr. 1

Verantw. Uitgever:
Filip Delmotte
Baron Ruzettelaan 253
8320 BRUGGE

rond d'HALLETTORRE

KOMMUNISTISCHE PARTIJ VAN BELGIE (K.P.B.) – Arrondissement BRUGGE

1 MEI UITGAVE KPB-BRUGGE 1985

16/250
RITA DELY

Bovenstaande affiche (kleuren-zeefdruk op formaat 40 x 60 cm) van Rita Dely, wordt uitgegeven door de KP-Brugge n.a.v. 1 mei 1985. Gedrukt in beperkte oplage, worden de exemplaren gesigneerd door de ontwerpster en verkocht tegen 300 fr.

Je kunt de affiche bekomen door storting van 340 fr (verzendingskosten inbegrepen) op rek. nr. 001-0478962-52 van KPB-Brugge, Baron Ruzettelaan 253, 8320 Brugge. Met vermelding zeefdruk "1 Mei".